

УДК 792.82.038.6

М. М. ПОГРЕБНЯК, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хореографії Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, докторант Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України

ПОСТМОДЕРНИЙ ТАНЦТЕАТР РАДУ ПОКЛІТАРУ

Виявлено і систематизовано особливості естетики і характерні ознаки індивідуального естетичного стилю Радю Поклітару.

Ключові слова: *постмодерний танцтеатр, танець «модерн», індивідуальний стиль.*

Постмодернізм у танці зароджується у США наприкінці 50-х рр. XX ст. та вступає у свою першу фазу у 60-і рр. XX ст. Далі він проходить наступний (другий) етап розвитку, пов'язаний з його поширенням у Європі в 70-і рр. XX ст., і вступає у третю фазу розвитку – формування власної культури. Порушуючи принципи «класичного» танцю «модерн» і навіть авангарду 50-х рр. XX ст. постмодерні хореографи йдуть власними шляхами, висуваючи на перший план «засоби танцю», але не його значення [4].

Оскільки, сьогодні ці ідеї постмодерних хореографів поступово просотуються в театральний простір України, виникає потреба у теоретичній підтримці митців і навчального процесу, і звернення авторки до означеної теми є досить вчасним і актуальним.

Проблемам теорії та історії нових напрямів театального танцю і сучасного балету присвячені нечисельні наукові праці дослідників пострадянського простору (П. Білаш, О. Верховенко, К. Добротворська, О. Плахотнюк, М. Погребняк, О. Чепалов, Д. Шариков та ін.). Але поза межами існуючих розробок залишається виявлення і систематизація особливостей естетики і характерні ознаки індивідуального балетмейстерського стилю Радю Поклітару, що і є метою даної наукової розвідки.

Досліджено, що представником постмодерного танцтеатру в Україні є танцівник і хореограф Радю Поклітару, який народився у Молдові, навчався у Білорусії. У 2006-му році він створив авторський проект «Київ-модерн-балет» Фонда мистецтв в Україні.

Нами досліджено, що, як вважає і сам балетмейстер Радю Поклітару, в Україні немає такого репертуарного театру сучасної хореографії, як «Київ-модерн-балет», який ставив би повноцінні і повнометражні спектаклі, ... з декораціями і костюмами [3, с. 37].

Характерною рисою його індивідуального балетмейстерського стилю стає незавершеність ідейно-тематичної лінії, яка викликає у глядача багатоплоскові асоціації.

Наприклад, за словами балетмейстера, у спектаклі за В. Шекспіром «Веронський міф: Шекспірименти», на відміну від постановки «Ромео та Джульєтта» на сцені «Большого» театру, група молодих людей «просто намагається зіграти спектакль у своєму невеликому театрі. Вони переодягаються у світські костюми, грають, і, самі того не помічаючи, опиняються на місці персонажів. І все, що відбувається з їхніми персонажами, відбувається у їхньому реальному житті» [3, с. 37].

У 1961-му р. у Брюссельському Королівському театрі «де ла Монне» відбулася прем'єра балету Моріса Бежара «Болеро» на музику М. Равеля. Якщо «Болеро» М. Бежара просякнуте духом Східного і екстатичного танцю, то «Болеро» Р. Поклітару вирішене засобами експресіоністичного танцю з криком, плачем, сміхом і хрипом, з використанням прийомів контактної імпровізації. У своїй авторській версії балетмейстер розповідає «про безперервну «сізіфову» боротьбу індивідумів за право на власне «Я», за свою «несхожість», за свободу проти ... спрута на ім'я «натопт» [2].

«Дош» – філософське оповідання у формі хореографічної сюїти про людські долі, поєднані одним часом і простором. В центрі уваги – люди, почуття, сама течія життя, про що балетмейстер і виконавці розповідають мовою експресіоністичного танцю, індивідуальної пластичної імпровізації і контактної імпровізації.

Сюжет «Лускунчика» Р. Поклітару про дівчинку-жебракку, яка замерзає на вулиці, і ніхто її не помічає, крім самотньої миші, вирішений балетмейстером також засобами експресіоністичного танцю з яскраво вираженою депресивною інтонацією. Це стосується і масових сцен, і дуету Дівчинки та Принца.

18 травня 2012-го року у Національній Опері України відбулася прем'єра балету-триптиха «Перехрестя» у виконанні артистів «Київ-модерн-балету» (хореографія Р. Поклітару) на музику Мирослава Скорика. Це філософська історія про перехрестя життів, долі, бажань, почуттів. Хореографічний текст основного колективного персонажу (безволоса, розграфлена як тушка істота) побудований на механічних рухах «танцю машин», дуєтної і групової контактної імпровізації, лексиці експресіоністичного танцю протягом усього балету. «Вільна» пластична імпровізація оголеної беззахисної Людини, народженої в муках, переходить в дуєтну форму контактної імпровізації Божества і Людини, яка завершується скиданням Божества і смертю Людини.

Балет «Лебедине озеро» на музику П. Чайковського задуманий Р. Поклітару як балет-притча, балет-роздум про неможливість жити, зраджуючи своїй істинній сутності. Існування у чужій подобі

автор спектаклю вважає «страшним присудом». Він пропонує глядачам поринути у світ екзистенційних уявлень про світ, який людина пізнає у боротьбі, стражданнях, і, нарешті, смерті. Таким чином, філософські побудовання, задекларовані авторським лібретто Р. Поклітару, запозичені з естетики танцю «модерн». Натомість, на сцені ми бачимо яскраві прояви постмодерного мистецтва, а саме: іронічне відношення до класичної спадщини; цитатно-пародійне поєднання знаків культури; естетизація асоціансів і дисгармонійної цілісності; композиційна безструктурність.

Цей ряд прикладів продовжує спектакль «Жінки в ре-мі-норі» – одноактний балет на музику І.-С. Баха, поставлений вперше Р. Поклітару у Одесі в 2001-му р. Натхненням для балету стала п'єса Федеріко Гарсія Лорки «Дім Бернарди Альби». Балетмейстер показує трагічну історію про неіснуючу жіночу дружбу. У підґрунті його «майже тваринної чуттєвості лежить... багатофігурний ритуал, де пристрасті, що роздирають кожного зсередини примножуються багатократно від дотику до оточення» [1, с. 48]. Почуття заздрості, осуду, пліток, брехливої дружби, агресивності балетмейстер передає «виразним» танцем, хореографічний текст якого побудований на експресивній пластиці рук, тваринних стрибках у партері, бігові на місці, «grand jete en tournant» і піруетах з падіннями, безглуздими стрибками «тримаючись за руки» по 3-4 чоловіка і т. ін.

Так, попри філософсько-світоглядні заяви Р. Поклітару, його творчості бракує віри у позитивний сенс навколишнього життя, характерної для митців стилю «модерн». Характерними ознаками його постановок стають, окрім зазначених вище: відмова від символізму та «приземлення героя», його соціалізація; зближення з побутовою пластикою; свідомий еkleктизм, що живить гіпертрофовану надлишковість художніх засобів та прийомів і головне, відмова від основного «філософсько-світоглядного» принципу танцю «модерн» – пошуку кінцевої істини, що означає профанацію мистецтва, як способу пізнання. Всі ці ознаки дають можливість віднести його авторські твори до явища постмодерного танцтеатру.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бентя Юлія. Киев-модерн-балет: Как Феникс из пепла / Бентя Юлія // Танец в Украине и мире. – 2014. – №2(8). – С. 48.
2. Kyiv Modern Ballet. Болеро / Дождь в Киеве. – URL: <http://kontramarka.ua>>Театр (дата звернення 28.09.2019).
3. Поклітару Раду. Мысли вслух / Поклітару Раду // Танец в Украине и мире. – 2011. – №1. – С. 37.
4. Benes S. Terpsichore in Sneakers / Benes S. // Post-Modern Dance. – Boston : Houghton Mifflin Harcourt Publishing, 1980. – 270 p.

